

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА”

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

М.А.Н.

• Мала академія наук
• України під егідою
• ЮНЕСКО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ XVII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ “АКАДЕМІЧНА Й УНІВЕРСИТЕТСЬКА НАУКА: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ”

12-13 ГРУДНЯ 2024 РОКУ

коворкінг центр, а також бульварів, вело- та пішохідних доріжок, житлових вулиць, проїздів та автостоянок, влаштування в житловій зоні системи водних просторів пов'язаних з існуючими, з організацією у внутрішніх просторах житлових груп рельєфу, що забезпечує невідтоплюваність з відмітками близько 86 м, а також пониженими до відміток 83 м зонами прибудинкової території що можуть надати певну економію ґрунту для підсіпки.

УДК 711.55-044.92:364.614.2

**ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРОСТОРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ГРОМАДСЬКОГО
ПРОСТОРУ ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНОГО МІСТА У ВОЄННИЙ ЧАС:
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЗМІН**

Вадімов В.М., Васильєв П.О.

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
vmvadimov@ukr.net*

Розвиток міст у постсоціалістичних країнах, зокрема в Україні, супроводжується значними змінами у просторовому плануванні. Воєнні дії в Україні підсилили потребу у трансформації громадських просторів, орієнтованих на інклюзію, адаптивність та стійкість. Зростаюча кількість людей із фізичними та психологічними потребами, а також внутрішньо переміщених осіб, вимагає створення середовища з рівним доступом до інфраструктури, комунікацій і соціальних послуг.

Мета дослідження полягає в аналізі та розробці підходів до функціонально-просторової трансформації громадських просторів постсоціалістичного міста в умовах воєнного стану. Особливу увагу приділено забезпеченню безбар'єрності, соціальної інтеграції та адаптації до змінних потреб громади.

Методологія дослідження базується на аналізі історичних тенденцій, застосуванні SWOT-аналізу для оцінки громадських просторів, принципів фрактального урбанізму для планування змін, а також на емпіричних і соціологічних методах, які враховують думку громади.

На прикладі міського озеленення Полтави досліджено можливості трансформації на основі людоцентричних підходів. Інклюзія в міському плануванні передбачає створення доступних і комфортних просторів для всіх мешканців незалежно від фізичних можливостей, соціального статусу чи віку. Це сприяє загальному благополуччю громади.

Сучасне розуміння інклюзії еволюціонувало від інтеграції окремих груп до забезпечення рівних можливостей для всіх. Інклюзія охоплює аспекти фізичної доступності, соціальної інтеграції, економічної доступності та поваги до різноманітності, які є основою сталого розвитку міста.

Громадські простори виконують ключову роль у соціальній інтеграції, сприяють взаємодії мешканців, креативності, інноваціям та адаптації до змінних умов. Різновиди інклюзії громадських просторів включають фізично-комунікаційну, когнітивно-пізнавальну, функціонально-мобільну та трансформативну.

В умовах воєнного стану кластеризація територій стала важливим інструментом для забезпечення комфортних умов проживання. Досягнення цілей сталого розвитку через фрактальний поділ міста передбачає розгляд міста як сукупності самостійних середовищ (кластерів), здатних адаптуватися до змінних умов і забезпечувати стабільність міського середовища навіть у складних обставинах.

Фрактальна організація міста базується на самоподібних елементах із унікальними характеристиками. Кластери можуть реагувати на зовнішні зміни двома способами: перерозподілом функцій усередині одиниці або трансформацією через деградацію чи зміну прилеглих елементів. Містобудівні кластери можуть мати дисперсну або локально-компактну форму, змінюючись у

часі залежно від потреб громади. Така структура сприяє адаптації навколишніх територій відповідно до принципів змішаного використання.

Перспективи фрактального підходу у післявоєнний період виглядають обнадійливо. Він може стати основою для відбудови та розвитку міст, забезпечуючи гнучкість, стійкість і адаптивність до майбутніх викликів. Цей підхід дозволяє ефективно реагувати на соціальні, економічні та екологічні зміни, зберігаючи високу якість життя мешканців.

Дослідження мережі громадських просторів як зв'язуючого елемента міського середовища є ключовим у цьому підході. Громадські простори, інтегровані у фрактальну структуру, сприяють соціальній згуртованості та взаємодії мешканців, створюючи базу для сталого й гармонійного розвитку міст.

Практичною реалізацією новітніх методологічних підходів стала розробка Концепції інтегрованого розвитку окремого міста (ISEK). У Полтаві вперше з міст України була розроблена Концепція інтегрованого розвитку (2018), яка стала основою нового генерального плану з імплементацією положень ISEK. В новому генеральному плані були реалізовані елементи методології фрактального урбанізму, як кластерної організації ревіталізованих промислових територій та організації громадських просторів.

Одним з дієвих принципів у просторовому плануванні є субсидіарність. Головним елементом субсидіарності в просторовому плануванні є партиципація, коли місцеві громади активно залучаються до розробки планів розвитку громадських просторів через громадські слухання, опитування та робочі групи.

Іншим прикладом є підтримка локальних ініціатив та проєктів, що спрямовані на покращення громадських просторів, таких як облаштування парків, скверів, дитячих майданчиків.

ВИСНОВКИ. Інклюзія у міському середовищі стала ключовим елементом його трансформації. Зміни повинні враховувати не лише фізичну доступність, але й соціальні, економічні та культурні аспекти. Залучення громадян до

розробки проектів громадських просторів через партиципацію сприяє підвищенню ефективності та задоволеності потреб мешканців.

Кластеризація міських просторів забезпечує їхню адаптивність до змінних умов та викликів, особливо у період воєнного стану. Фрактальна структура дозволяє містам залишатися стійкими та функціональними навіть у кризових ситуаціях. Принцип фрактального поділу може бути застосований для відновлення міст у післявоєнний період; забезпечити інтеграцію інклюзії як основи для розвитку громадських просторів, адаптації міських середовищ до сучасних потреб.

Література:

1. Vadimov, V., & Vadimova, A. (2020). *Ukrainian Post-socialist Cities and Integrated Development. IJISSET - International Journal of Innovative Science, Engineering & Technology, Vol. 181 Issue 3 2022, pp. 79-83. ISSN (Online) 2348 – 7968. DOI: 10.1007/978-3-030-85043-2_53.*
2. Vadimov, V., & Vasyliiev, P. (2023). *Cluster Organization of Open Public Spaces of the Post-Socialist City. Urban and Regional Planning, 8(1), 11-17. <https://doi.org/10.11648/j.urp.20230801.12>*
3. Вадімов, В. (2024). *Парадигма фрактальності міського просторового розвитку в умовах кризових ситуацій. Просторовий розвиток, (7), 7–20. <https://doi.org/10.32347/2786-7269.2024.7.7-20>*
4. Вадімов, В. М. *Особливості просторового планування в умовах інтегрованого розвитку міст в Україні : практ. коментар / В. М. Вадімов ; Полтав. міськ. рада, Ін-т розвитку міста. - Полтава : Дивосвіт, 2019. - 132 с. : іл., табл. - Бібліогр.: с. 94-98.*